

una glopada» (de les semals de verema) (*Set Sivelles*, p. 119; més allí sobre la relació entre un mot i l'altre, pp. 122 i 123); *xerriquejar*, *-queta*, *xerricó*. Variants: *xiriquejar*, *xiriqueig* (VCatalà) contaminada per *xaragallar*.

Per combinació amb *carrisquejar* i *rascar*, s'ha dit *xerriscar*, que uns fan sinònim d'aquell i del *xerricar* de Verdager, i d'altres (men.), d'*esgarrinxar*; *xerriscada*, *xerriscadís*, amb var. *xerrascada*, que és més aviat derivat de XARRASCA.

Xerric, el de les dents [S. xx, *AlcM*; *xarric-xarrac* Lab.], 'glop xerricat' [*DAG.*], *-it* ross.: «no varen alçar 'l braç que per tustar su-l burro, / y per fer 'l xirrit amb el pórrro», Saïset (*Perp.*, 63).

Xerric, amb sentit personal, és un 'noiet a qui es fan fer feinètes, missatges etc.': és l'excel·lent terme català de sempre que evita l'horripilant castellanisme *botones*, i els anglesats *grum* o *patge*: «hem eixit tots a passejar --- dintre la tartana --- havent trobat prou embarassos de carretes ---, tragners, dones, i alguns *xerrics*, que ens feien anar un poc de tort en certs passos difícils ---», B. de Maldà (*Coll. B. V.*, 246); «*xa-*, *noy*» Belv., Lab.; «baladrens dels *xerrics* agarbonant-s'hi com a llops ---», «un dels *xerrics*, ja grandaçot, esgarrià 'l torn d'aquell groller besamans, pessigant les calces al carnestoltes», Pons Mass. (*Tras. p. l. S.*, 56, 59); «el vent gelat, que tallava la pell, va saltar sobtadament a l'altra banda, i el pobre *xerric*, llogat de nou, va tenir d'enfilarse a dalt d'un pal, que brandava com un palmó», Coromines (*Presons Imag.*, 162); i és el mot que ell triava per traduir el ll. *puer* 'mosset esclau, vailet' de Terenci (*Formiò*, v. 862), si bé li ho canviàrem en *vailet*; i en el *Dfa.* és «vailet, espt. el que va a bord d'una barca de pescar». «Si lo *xarrich* encarregat de portar-me les proves hagués sigut més diligent ---», Balari, carta a Verdager, a. 1890 (*Epist. de V. VII*, 159.1). Es deu explicar, alhora, perquè devien cridar-lo amb una espècie de xiulet entre dents: *žrk...*, i pels glops que li donaven com a paga de cada misatge.

En part tindria un origen semblant el val. S. *xerro*: «al mes que ve aniràs --- a Múrsia per un *cherro*», *Canyissaes* (que SGuarner, *Canyís*, p. 158, explica «jòneç, vedell jove», i localitza allí i Guardamar, Crevillent i el Pinós): format amb *čř* onomatopeia per cridar-lo o imitant els seus runflets? o també regressió de *xerric* 'jovenet?'; però és almenys molt especiosa la idea que es tracti d'un antic **betxerro*, germà del cast. BECERRO, en el qual hom separés *be-* interpretant-lo com una variant de l'onom. *BE...*! en combinació amb l'onom. *txerro!* *Xerret*.

1 J. Seb. Pons (*Set Sivelles*, 158) diu que el Rd. Frc. Marès, fill de Llívia, en la *Història de N. S.^a de Núria* (a. 1666), distingia en aquelles muntanyes, quatre classes de perdius: «les comunes, les *xerres*, les blanques i els rascles».

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *xarrar*, *xerra*, *xarra*, *xerrada*, *xarrada*, *xerradina*, *xerradis*, *xerradissa*, *xerrador*, *xerradoria*, *xerradúria*, *xer-*

raire, *xarraire*, *xerraieria*, *xerraina*, *xerrameca*, *xerramec*, *xerramequejar*, *xerramequeria*, *xerramicòrum*, *xetxamec*, *xerrament*, *xerramenta*, *xerramenteria*, *xerramella*, *xerrarella*, *xerratina*, *xerrua*, *xerratiu*, *xerrativa*, *xerratola*, *xarratola*, *xerreta*, *xarreta*, *xerrim*, *xerratòrum*, *xerrimar*, *xarrimacot*, *xerrumejar*, *xerrumeig*, *xerrumer*, *xerrina*, *xerrines*, *xerris*, *xèrro*, *xerrola*, *xarrola*, *xerrol*, *xerrotejar*, *xerroteig*, *xarroteig*, *xerrotaire*, *xerroter*, *xerrotèria*, *xerrussar*, *xerrucar*, *xerrera*, *xerria*, *xerramandusca*, *xerro-merro*, *xerrai-marrai*, *xerapeta*, *xerrim-xerram*, *xerrima-xerrama*, *xerriu-xerriu*, *perdiu xerra*, *perdiu xarra*, *xarreta*, *xerreta*, *xarretella*, *xarro*, *xarrec*, *xerret*, *xerró*, *xarlatà*, *xarlatanisme*, *xarlataneria*, *xarlotà*, *xarlotar*, *xarlaira*, *xarla*, *xarada*, *xaradista*, *xerricar*, *xarricar*, *xirricar*, *xirriar*, *xerriquejar*, *xerriqueta*, *xerricó*, *xiriquejar*, *xiriqueig*, *xerriscar*, *xerriscada*, *xerriscadís*, *xerruscada*, *xerric*, *xarric-xarrac*, *xirrit*, *xerric* 'noiet', *xerro*, *xerret*.

20 *Xerreix*, V. *serreig* *Xerrera*, *-eria*, *xerret* (cf. també XAI)

XERRI, 'excrement del bestiar oví o caprí, enfangat amb líquid', mot pre-romà representat avui en dia pel basc *zirri*, i el seu diminutiu *txirri*, i per les formes cast. *sirria*, i SIRLE o *chirle*. □ 1.ª doc.: 1670, *Dfo.* («*axerris* o *fems*: *firmus*, *stercus*); no sé si ja figura en l'ed. de 1647 un *asserrius* al qual remet l'ed. de 1757).

Després els lexicògrafs no hi pensaren fins al Lab. (1839): «*aixerri*: fem de bestiar llanut y cabriu; *sirle*, *sirria*; *stercus* ovile vel caprinum»; i, vagament, «*axerris* ant.: *fems*, fempta», Belv.; «*xerri* (Lleida, Ripoll): la femta del bestiar de llana: a l'estiu se'l fa dormir al camp abans de fangar-lo; per *aixerriar-lo*; *anar a fer xerri*: tancar les ovelles en les bardes per afemar la terra amb els cagallons», *DAG.*; i amb variant *aixerri* a Segarra i Tortosa. «Excrements del bestiar oví», Bosch d. l. Tri. (*Bu. Assoc. Exc. Cat.* XII, 26). L'extensió geogràfica del mot és o ha estat pràcticament il·limitada dins el nostre domini lingüístic, car fins a Monòver es registra «*xèrrit*: cagarutes» (SGuarner, gloss. de *Canyís*).

Pertot arreu, però, els pagesos i pastors se'n negaren a admetre que d'aqueixos cagallons se'n digués 'xerri': no solament perquè només té caràcter col·lectiu (mai no es podria parlar d'un *xerri*, sinó només referint-se a allò en massa), sinó perquè hi cal encara una condició perquè se'n pugui dir *xerri*: que sigui trepitjat i barrejat amb pixum o aigüetes de clavegueró etc. Així he sentit *žęři* en innombrables punts d'Osona [1924] i Pir. Or., fins al capdamunt del Lluçanès (Viladonja, posant de relleu que no són les *cagarulles* 'cagallons', 1954), la Baixa Cerdanya (Toloriu, 1935) i fins al Solsonès: *lo žęři*, nom propi d'una espluga on se n'hi acumula (a Ladurs, 1964); vegeu-ne moltes dades localitzades en *BDC* XVII, 41, i XXI, s. v.). També s'estén *žęři* a la zona S. del cat. occid. (Almatret, Soleràs, 1935 etc.), Sió i Llobregós (*BDLC* IX, 317). Manca de tota importància la variant *xèrria*, sense interès en tant que al *DAG.* la hi donaren a la B. Garrotxa i